

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIẢNG DẠY CÁC MÔN KHOA HỌC XÃ HỘI NHÂN VĂN Ở NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CHUYỂN ĐỔI SỐ HIỆN NAY

Lê Hồng Sơn
Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

Tóm tắt: Chuyển đổi số trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo đã và đang trở thành vấn đề trọng điểm được các nhà trường quân đội và đội ngũ cán bộ, giảng viên, học viên đặc biệt quan tâm. Đây là quá trình ứng dụng những thành tựu tiên tiến của công nghệ số vào đổi mới phương pháp giảng dạy, học tập và quản lý hoạt động giáo dục, đào tạo. Vì vậy, đẩy mạnh ứng dụng chuyển đổi số trong giảng dạy các môn khoa học xã hội nhân văn (KHXXHV) là vấn đề cấp thiết, góp phần đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo của nhà trường quân đội hiện nay.

Từ khóa: Chuyển đổi số; nhà trường quân đội; giáo dục, đào tạo; các môn KHXXHV.

IMPROVING THE QUALITY OF TEACHING IN SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES IN MILITARY SCHOOLS TO MEET THE REQUIREMENTS OF THE CURRENT DIGITAL TRANSFORMATION

Abstract: Digital transformation in the field of education and training has become a key issue of special concern to military schools and staff, lecturers and students. This is the process of applying advanced achievements of digital technology to innovate teaching methods, learning and management of educational and training activities. Therefore, promoting the application of digital transformation in teaching social sciences and humanities. This urgent issue contributes to innovation and improving the quality of education and training in military schools in the current.

Keywords: Digital transformation; military schools; education, training; the social sciences and humanities.

Nhận bài: 06/01/2026

Phản biện: 07/02/2026

Duyệt đăng: 11/02/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giảng dạy các môn KHXXHV ở nhà trường quân đội “là một nội dung cơ bản của công tác giáo dục, đào tạo; có ý nghĩa quyết định đến xây dựng phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, trình độ, năng lực, phương pháp tác phong công tác của đội ngũ cán bộ, nhân viên chuyên môn kỹ thuật, hạ sĩ quan chỉ huy; chất lượng, hiệu quả giáo dục, đào tạo của các nhà trường, góp phần xây dựng quân đội vững mạnh về chính trị đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa”(1). Theo đó, nâng cao chất lượng giảng dạy các môn KHXXHV ở nhà trường quân đội trong điều kiện đẩy mạnh chuyển đổi số hiện nay là tổng hòa các hoạt động của chủ thể nghiên cứu, sử dụng hệ thống cấu trúc lý thuyết về chuyển đổi số, công nghệ dạy học, phương tiện truyền thông, hệ thống mạng dữ liệu dựa trên nền tảng số để tiến hành hoạt động giảng dạy các môn khoa học xã hội nhân văn, nhằm tạo ra môi trường học tập hiện đại, linh hoạt, tăng tính tương tác giữa người dạy và người học.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

Nhận thức vấn đề trên, những năm qua các nhà trường quân đội đã chủ động nghiên cứu, quán triệt sâu sắc các chỉ thị, nghị quyết của Đảng, Nhà nước, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng

về chuyển đổi số trong giáo dục; thường xuyên lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng kế hoạch và triển khai nhiều chủ trương, giải pháp hiệu quả nhằm thực hiện yêu cầu, nhiệm vụ chuyển đổi số và đạt hiệu quả thiết thực từ đó đã tạo sự thay đổi cơ bản về công cụ, phương pháp chỉ huy, quản lý, điều hành hoạt động giáo dục, đào tạo, chất lượng ngày được nâng lên. Tuy nhiên, hiện nay một số nhà trường quân đội còn có những khó khăn bất cập như các yếu tố tác động kích hoạt cơ bản của chuyển đổi số trong giáo dục, đào tạo chưa hoàn thiện; điều kiện hạ tầng số, cơ sở vật chất còn thiếu, chưa đồng bộ; trình độ ngoại ngữ, khả năng ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số của một số giảng viên còn có mặt hạn chế; riêng đối với đội ngũ giảng viên KHXXHV còn chưa thích ứng nhanh với hệ thống công nghệ dạy học hiện đại và phương pháp dạy học mới nên chưa đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ phát triển giáo dục, đào tạo của quân đội trong điều kiện chuyển đổi số.

Thời gian tới, tập trung xây dựng nhà trường thông minh, hiện đại, đẩy mạnh chuyển đổi số trong giáo dục, đào tạo nhằm “khai thác có hiệu quả tiên bộ công nghệ số để đổi mới mạnh mẽ phương thức dạy và học, quản lý giáo dục và đào tạo trong các nhà trường quân đội tạo chuyển biến, nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo, đáp

ứng yêu cầu xây dựng quân đội trong tình hình mới” (2). Vì vậy, để góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy các môn KHXXHNV ở nhà trường quân đội hiện nay, cần thực hiện một số nội dung, giải pháp sau:

2.1. Tăng cường giáo dục nâng cao nhận thức, trách nhiệm cho cán bộ, giảng viên, học viên ở nhà trường quân đội về chuyển đổi số

Giáo dục, quán triệt nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cán bộ, giảng viên, học viên trong nhà trường quân đội về vai trò và lợi ích của chuyển đổi số, về ứng dụng chuyển đổi số trong bối cảnh hiện nay; quán triệt sâu sắc các quan điểm, chủ trương của Đảng, Nhà nước, của Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng về chuyển đổi số, nhất là Nghị quyết số 52-NQ/TW ngày 27/9/2019 của Bộ Chính trị về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư; Quyết định số 131/QĐ-TTg Ngày 25/01/2022 của Thủ tướng Chính Phủ phê duyệt đề án tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục, đào tạo giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030; Kế hoạch số 4396/KH-BQP ngày 04/11/2021 của Bộ Quốc phòng phát triển Chính phủ điện tử hướng tới Chính phủ số trong Bộ Quốc phòng giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030; Kế hoạch số 588/KH-TM ngày 04/3/2022 của Bộ Tổng Tham mưu về chuyển đổi số lĩnh vực giáo dục, đào tạo trong các nhà trường quân đội giai đoạn 2022-2025, định hướng đến năm 2030,... Qua đó, làm cho mỗi cán bộ, giảng viên, học viên hiểu rõ sự cần thiết, cấp thiết, ý nghĩa, tầm quan trọng của chuyển đổi số, tạo sự chuyển biến mang tính đột phá về nhận thức, trách nhiệm thực hiện các khâu, các bước chuyển đổi số trong hoạt động giảng dạy, học tập các môn KHXXHNV.

Việc tổ chức giáo dục, quán triệt cần tiến hành đồng bộ ở tất cả các cấp với các hình thức linh hoạt, phương pháp phù hợp đối tượng, đặc thù từng chuyên ngành đào tạo của các nhà trường; chú trọng phát huy tốt vai trò trách nhiệm của các cơ quan truyền thông, báo chí trong quân đội, tuyên truyền sâu rộng, hiệu quả về chính phủ điện tử, chính phủ số; nội dung tuyên truyền phải thường xuyên cập nhật lộ trình xây dựng chính phủ điện tử trong Bộ Quốc phòng và quá trình chuyển đổi số của các nhà trường quân đội. Cùng với đó, tổ chức tốt giáo dục chính trị cho các đối

tượng, tích cực thông tin, tuyên truyền trên mạng Internet, mạng truyền số liệu quân sự, qua các chuyên mục trên Website, Tạp chí nghiên cứu Khoa học của các trường; tổ chức hội thảo, tọa đàm khoa học, sáng kiến khoa học các hội nghị, tập huấn, bồi dưỡng về ứng dụng chuyển đổi số tạo hiệu ứng nhằm lan tỏa mạnh mẽ trong các nhà trường, từ đó làm cho mỗi cán bộ, giảng viên, học viên nâng cao nhận thức về vai trò, lợi ích của chuyển đổi số tích cực học tập, nâng cao trình độ, khả năng ứng dụng chuyển đổi số trong thực hiện nhiệm vụ giảng dạy, học tập các môn KHXXHNV đạt kết quả tốt.

2.2. Thường xuyên đổi mới chương trình nội dung, phương pháp giảng dạy các môn khoa học xã hội nhân văn ở nhà trường quân đội thích ứng quá trình chuyển đổi số

Trên cơ sở quán triệt, thực hiện Quyết định số 3061/QĐ - BQP ngày 11/7/2023 của Bộ Quốc phòng ban hành Đề án đổi mới quy trình, chương trình đào tạo cán bộ các cấp trong quân đội đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong tình hình mới; Thông tư số 54/2022/TT-BQP ngày 19/7/2022 của Bộ Quốc phòng về quy định tổ chức dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn trong nhà trường quân đội; Quyết định số 1397/QĐ-CT ngày 22/6/2023 của Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị ban hành quy chế công tác giáo dục khoa học xã hội và nhân văn trong nhà trường Quân đội nhân dân Việt Nam,... các nhà trường nghiên cứu tích hợp đưa nội dung chuyển đổi số vào chương trình, nội dung giảng dạy các môn KHXXHNV phù hợp với mục tiêu, yêu cầu đào tạo gắn với chuẩn đầu ra, từ đó trang bị cho học viên những kiến thức, kỹ năng cơ bản về công nghệ số để phát triển năng lực tư duy, khả năng thích ứng nhanh với quá trình chuyển đổi số, tiếp cận với môi trường giáo dục thông minh, linh hoạt, chủ động trong việc giảng dạy, học tập và ứng dụng vào thực tiễn hoạt động quân sự.

Quá trình đó bám sát yêu cầu “chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học; từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý dạy và học trực tuyến, qua internet, truyền hình” (3) và phương châm “Chất lượng đào tạo của nhà trường là khả năng sẵn sàng chiến đấu của đơn vị” để phát huy tính tích cực, nguồn cảm hứng sáng tạo của người học, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự tự

đào tạo. Kết hợp giữa xây dựng môi trường giáo dục linh hoạt, sử dụng các phần mềm ứng dụng, công cụ hỗ trợ quản lý giảng dạy, học tập với vận dụng có hiệu quả các phương pháp dạy học tích cực như nêu vấn đề, dạy học tình huống, đảo ngược, hợp tác, phân hoá,... để tăng tính tương tác, trao đổi học thuật với học viên trong không gian số, góp phần phát triển tư duy sáng tạo, nâng cao năng lực nghề nghiệp, qua đó hình thành khả năng tiếp cận và giải quyết những vấn đề thực tiễn hoạt động quân sự đặt ra.

2.3. Nâng cao trình độ, khả năng ứng dụng công nghệ số của đội ngũ giảng viên trong hoạt động giảng dạy các môn khoa học xã hội nhân văn

Đây là điều kiện quan trọng cần thiết phục vụ trực tiếp việc giảng dạy các môn KHXHNV ở các nhà trường quân đội, điều đó đòi hỏi mỗi giảng viên phải được bồi dưỡng về kiến thức, kỹ năng xây dựng và thiết kế bài giảng trên nền tảng số, kỹ năng sử dụng các phần mềm, công cụ tạo học liệu số, kỹ năng thiết kế và phát triển chương trình, nội dung môn học, kỹ năng triển khai hoạt động học tập, đánh giá tương tác với học viên; kỹ năng nhận diện với những rủi ro an toàn thông tin, an ninh mạng cùng những nguy cơ tiềm ẩn từ Internet và mạng xã hội cũng như văn hóa ứng xử, xử lý tình huống, đàm phán và giải quyết các vấn đề đặt ra trong quá trình giảng dạy trên môi trường số. Đội ngũ giảng viên KHXHNV phải luôn rèn luyện thái độ nghiêm cứu làm việc nghiêm túc, luôn sáng tạo, tìm tòi học hỏi để tự hoàn thiện kỹ năng thích ứng chuyển đổi số để ứng dụng trong nghiên cứu khoa học về môn học, khoa học nghiệp vụ sư phạm, khoa học công nghệ, ứng dụng công nghệ trong dạy học và giáo dục.

Để đội ngũ giảng viên nâng cao trình độ, khả năng ứng dụng chuyển đổi số trong giảng dạy các môn KHXHNV, các nhà trường quân đội cần đa dạng các hình thức, đào tạo, bồi dưỡng như đào tạo dài hạn, tham gia các lớp tập huấn, bồi dưỡng về chuyển đổi số; tổ chức hội thảo, tập huấn trao đổi học thuật để nâng cao kiến thức về chuyển đổi số; khuyến khích tự học, tự nghiên cứu để rèn luyện phương pháp, tác phong công tác, trình độ chuyên môn, năng lực tư duy sáng tạo, kỹ năng sư phạm, nghiên cứu khoa học, trình độ ngoại ngữ, khả năng ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số. Cùng với đó, cấp ủy, chỉ huy các khoa, bộ môn ở nhà trường quân đội cần thường

xuyên động viên khuyến khích niềm đam mê, tâm huyết trong ứng dụng chuyển đổi số; nắm chắc phẩm chất, trình độ, năng lực từ đó tạo điều kiện cho họ có đủ điều kiện học tập, nghiên cứu, tích lũy kiến thức, kinh nghiệm để nâng cao năng lực số phục vụ cho nhiệm vụ giảng dạy các môn KHXHNV được hiệu quả. Mặt khác, đẩy mạnh hợp tác đào tạo, bồi dưỡng về chuyển đổi số với các trường đại học, viện nghiên cứu, nhất là với Tập đoàn Công nghiệp - Viễn thông Quân đội (Viettel), Bộ tư lệnh 86 để lựa chọn chương trình đào tạo tiên tiến, phần mềm ứng dụng tăng tính kiểm nghiệm giữa công tác đào tạo và thực tiễn triển khai chuyển đổi số.

2.4. Tích cực đầu tư trang thiết bị công nghệ giáo dục hiện đại, xây dựng dữ liệu số phục vụ hiệu quả cho việc giảng dạy, học tập các môn khoa học xã hội nhân văn

Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 Quân uỷ Trung ương xác định: “Phấn đấu đến hết năm 2025 bảo đảm đủ học liệu cho các chương trình đào tạo của các nhà trường, 100% trường áp dụng hệ thống quản lý và tổ chức dạy học dựa trên dữ liệu và công nghệ số. Đến hết năm 2030, hệ thống học liệu của các nhà trường được chuẩn hóa, hiện đại hóa và thống nhất, 100% trường áp dụng hiệu quả dữ liệu, công nghệ số và trí tuệ nhân tạo trong quản lý, điều hành, tổ chức hoạt động dạy học và nghiên cứu khoa học”(4). Theo đó, các nhà trường cần tập trung xây dựng, nâng cấp cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin quân sự đồng bộ, hiện đại đáp ứng yêu cầu phát triển giáo dục, đào tạo trong quân đội như trung tâm chỉ đạo điều hành, lớp học thông minh, trung tâm dữ liệu, học liệu số, hệ thống truyền dẫn và kết nối mạng; tiếp tục trang bị các thiết bị hiện đại như màn hình tương tác, máy tính kết nối mạng và các phần mềm giảng dạy, các ứng dụng kiểm tra, đánh giá kết quả dựa trên công nghệ số để tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động giảng dạy, học tập các môn KHXHNV.

Cùng với đó, để có nguồn học liệu số các trường quân đội nghiên cứu xây dựng, “phát triển kho học liệu số, học liệu mở chia sẻ dùng chung, các kho học liệu số, học liệu mở chia sẻ dùng chung trong các nhà trường quân đội, gồm bài giảng điện tử, giáo trình điện tử, tài liệu điện tử, học liệu số đa phương tiện, phần mềm mô phỏng, thư viện điện tử và các học liệu khác,...”(5); hoàn

thiện các mô hình quản trị số, phần mềm giáo dục, chuẩn hóa dữ liệu số để phục vụ trong toàn bộ quy trình quản lý đào tạo, giảng dạy, học tập và kiểm tra, đánh giá kết quả các môn KHXHNV. Chuẩn hoá nội dung giảng dạy theo chương trình đào tạo, từ đó chủ động nghiên cứu, biên soạn giáo trình, tài liệu, bài giảng cho từng môn học KHXHNV theo chuyên ngành trên hệ thống cơ sở dữ liệu số, trong đó chất lọc nội dung cơ bản để định hướng phương pháp giảng dạy của giảng viên, cách học của học viên cho phù hợp với phương pháp, phương tiện hiện đại. Mặt khác, nâng cấp hệ thống an toàn thông tin, an ninh mạng trong giảng dạy, học tập các môn KHXHNV của giảng viên, học viên trên môi trường số.

III. KẾT LUẬN

Hiện nay, chuyển đổi số trong giáo dục ở nhà trường quân đội đã và đang tác động tích cực, mang lại hiệu quả cao trong quản lý, dạy học, kiểm tra, đánh giá, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực để phục vụ xây dựng quân đội “tinh, gọn, mạnh” tiến lên hiện đại. Vì vậy, để ứng dụng chuyển đổi số trong giảng dạy các môn KHXHNV trở thành hoạt động tự giác, có nền nếp, hiệu quả cao đòi hỏi các nhà trường quân đội phát huy tinh thần chủ động, sáng tạo của các lực lượng sư phạm, nhất là phát huy vai trò của đội ngũ giảng viên KHXHNV, góp phần xây dựng nhà trường thông minh, hiện đại đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ đổi mới giáo dục, đào tạo trong giai đoạn mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Quốc phòng (2022), *Thông tư số 54/2022/TT-BQP ngày 19/7/2022 của Bộ Quốc phòng về quy định tổ chức dạy học các môn khoa học xã hội và nhân văn trong nhà trường quân đội*, Hà Nội, tr.1.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập 1*, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 232.

Bộ Tổng Tham mưu (2022), *Kế hoạch số 588/KH-TM ngày 04/3/2022 của Bộ Tổng Tham mưu về chuyển đổi số lĩnh vực giáo dục, đào tạo trong các nhà trường quân đội giai đoạn 2022-2025, định hướng đến năm 2030*, Hà Nội, tr.2, 6.

Quân ủy Trung ương (2022), *Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 của Quân ủy Trung ương về đổi mới công tác giáo dục, đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*, Hà Nội, tr.2.